

# Oppilashuoltosuunnitelma

Paltamon kunta  
1.8.2014

Korpitien koulu, Kontiomäen koulu ja Paltamon lukio

1.	<i>Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut</i>	2
2.	<i>Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat</i>	3
3.	<i>Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen</i>	14
4.	<i>Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa</i>	19
5.	<i>Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen</i>	19

## ***1. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut<sup>1</sup>***

Opiskeluhuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä. Opiskeluhuoltoa on sekä perusopetuslaissa tarkoitettu oppilashuolto että lukiolaissa ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu opiskelijahuolto.

Paltamon kunnan oppilaitoksissa oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta.

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon on kirjattu oppilashuoltoa koskeva osuus<sup>2</sup>,
- paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta<sup>3</sup> sekä
- koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma<sup>4</sup>.

Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma on laadittu yhteistyössä koulun henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Oppilashuoltosuunnitelma on useamman koulun yhteinen. Suunnitelma tarkistetaan vuoden kuluessa siitä, kun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma hyväksytään Paltamon kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan noin viiden vuoden välein.<sup>5</sup>

Paltamon kunnan väkiluku on 3 620 (31.12.2013), ikäjakauma on seuraava:

0 - 14 v. on 14 %

15 - 64 v. on 59 %

yli 64 v. on 27 %

Paltamon kunnassa toimii kaksi peruskoulua: Korpitien koulu ja Kontiomäen koulu. Perusopetuksessa oppilaita on yhteensä 335 (18.4.2014). Tehostettua tukea opinnoissa saa 21 Korpitien oppilasta ja 3 Kontiomäen oppilasta. Erityistä tukea saa 21 Korpitien koulun oppilasta. Paltamon lukiossa on oppilaita 73 (18.4.2014). Paltamon kunnassa opettajia on 37, yksi kouluterveydenhoitaja ja yksi koulukuraattori/etsivä nuorisotyöntekijä. Korpitien ja Kontiomäen koulujen sekä Paltamon lukion koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta vastaa Paltamon kunnan sivistystoimen alaisuudessa toimiva kuraattori/etsivä nuorisotyöntekijä sekä Kainuun Sote –kuntayhtymän koulu- ja opiskeluterveydenhuolto (kouluterveydenhoitaja, lääkäri, hammashoito, ehkäisyneuvola, Miekkari) ja Kainuun Sote –kuntayhtymän perhepalveluihin kuuluvat perheneuvola ja LANU –työryhmä. Paltamon kunnan oppilashuoltotyöhön osallistuvat myös eri projekti-/hanketyöntekijät (LAKU -työryhmä, POLKU työpari).

---

<sup>1</sup> Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 1-kohta

<sup>2</sup> Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 12 § ja lastensuojelulaki (417/2007) 12 § 1 mom.

<sup>3</sup> Perusopetuslaki 14 § 2 mom. (477/2003)

<sup>4</sup> Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

<sup>5</sup> Lastensuojelulaki 12 § 1 mom.

Paltamon kuntaan perustetaan 1.8.2014 alkaen opetuksen ja koulutuksen järjestäjäkohtaista opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaava monialaisen opiskeluhuollon ohjausryhmä. Lisäksi perustetaan koulun ja oppilaitoksen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaava oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä sekä yksittäisen oppilaan tai opiskelijan taikka tietyn oppilas- tai opiskelijaryhmän tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhuollon palvelujen järjestämiseen liittyvien asioiden käsittelemistä varten tapauskohtaisesti koottava monialainen asiantuntijaryhmä.

## ***2. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat<sup>6</sup>***

Yhteisöllisellä oppilashuollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllisen opiskelu- huollon edistäminen kuuluu kaikille opiskeluyhteisössä työskenteleville osana heidän päivittäistä toimintaansa.

Oppilashuollossa siirretään painopistettä ongelmien ratkaisemista ennaltaehkäisyyn suuntaan. Ennaltaehkäisyyn keinona on ennen muuta ns. yhteisöllinen opiskeluhoolto, jolla halutaan tukea koko oppilaitosyhteisöä. Opiskeluhuollon päähuomio on yhteisöllisessä ennaltaehkäisevässä opiskeluhoollossa, johon kaikki koulun toimijat osallistuvat. Koulutuksen järjestäjän oppilashuollon yleistä suunnittelua, kehittämistä, ohjausta ja arviointia varten perustetaan monialainen opiskeluhuollon ohjausryhmä ja koulujen tasolla toimiva oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä, joka vastaa oppilaitoksen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista.

### Oppilashuollon ohjausryhmä ja koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän toimintatavat ja käytännöt

Oppilashuollon ohjausryhmä vastaa opetuksen oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista ennaltaehkäisevästi. Ryhmä selvittää Paltamon kunnan oppilashuollolliset tarpeet oppilailta, henkilöstöltä ja huoltajilta. Oppilashuollon ohjausryhmään kuuluvat koulun rehtorit, opinto-ohjaaja, erityisopettajien edustaja, kuraattori/etsivä nuorisotyö, Kainuun Sote –kuntayhtymän koulu- ja opiskeluterveydenhuollon edustajat (kouluterveydenhoitaja ja Miekkari) ja Kainuun Sote –kuntayhtymän perhepalveluihin kuuluvat perheneuvola ja LANU –työryhmä. Ryhmään kuuluu myös koulupoliisi ja kunnan nuoriso-ohjaaja ja seurakunnan lapsi- ja nuorisotyöntekijä. Ryhmä kokoontuu kerran lukukaudessa tai tarvittaessa useammin.

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmä suunnittelee ja toteuttaa ohjausryhmän tarvekartoituksen pohjalta oppilashuollolliset toimenpiteet koulun tasolle (esim. teemapäivät, tapahtumat, hankkeet). Ryhmän puheenjohtaja-

---

<sup>6</sup> Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 2-kohta

na toimii koulun rehtorit. Muina jäseninä siihen kuuluvat kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori/etsivä nuorisotyöntekijä, erityisopettaja ja opinto-ohjaaja. Tarvittaessa ryhmän työskentelyyn voivat osallistua myös muut oppilashuoltotyöhön osallistuvat. Ryhmä voi myös konsultoida opettajaa ja luoda opettajille välineitä kohdata haastava oppilas, ryhmä tai luokka. Ryhmä kokoontuu noin kaksi kertaa kuukaudessa.

Kontiomäen koulun oppilashuoltoryhmän muodostavat luokanopettajat, erityisopettaja sekä terveydenhoitaja. Tarvittaessa otetaan yhteyttä kuraattoriin/etsivä nuorisotyöntekijään ja/tai Kainuun perheneuvolaan. Korpitien koulun moniammatillista ryhmää voidaan myös konsultoida tai vanhempien pyynnöstä viedä asia sitä kautta eteenpäin. Kontiomäen koulun rehtori osallistuu Korpitien koululla kokoontuviin oppilashuollon ohjausryhmän kokouksiin.

Koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän jäsenten tehtävät:

- *Rehtori* vastaa ryhmän koollekutsusta ja toimii ryhmän puheenjohtajana.
- *Erityisopettajan* työn tarkoituksena on turvata jokaiselle oppilaalle sopiva opetus, tarpeellinen tuki, kuntoutus ja apuvälineet. Pyrkimyksenä on myös tarjota mahdollisuus oppivelvollisuuden suorittamiseen omien edellytysten mukaisesti.
- *Opinto-ohjaaja* perehdyttää oppilaat opinpolulla etenemiseen. Oppilaanohjaus muodostuu henkilökohtaisesta, pienryhmä- sekä luokkaohjauksesta. Opinto-ohjaaja huolehtii omalta osaltaan nivelvaiheyhteistyöstä.
- *Kouluterveydenhoitaja* vastaa oppilaan terveyden seuraamisesta ja edistämisestä yhteistyössä huoltajien kanssa. Tarvittaessa hän pyytää lääkärin konsultaatiota.
- *Kuraattorin työn* tavoitteena on oppilaiden hyvinvoinnin, myönteisen kokonaiskehityksen ja koulunkäynnin tukeminen sekä hyvinvoinnin edistäminen koulu yhteisössä sosiaalityön keinoin. Tavoitteellinen työskentely edellyttää jatkuvaa yhteistyötä ja vuorovaikutusta vanhempien, opettajien ja muiden lapsen/nuoren psykososiaaliseen verkostoon kuuluvien kanssa.

### Yhteistyö koulun ulkopuolisten lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa yhteisöllisen oppilashuollon kehittämisessä

Yhteisöllisen oppilashuollon kehittäminen painottuu oppilashuollon ohjausryhmän säännöllisiin tapaamisiin kerran lukukaudessa.

Yhteisöllisen oppilashuollon ohjausryhmän jäsenten (koulun ulkopuoliset jäsenet) työnjako ja vastuut:

- *Perheneuvolan psykologi ja sosiaalityöntekijä* vastaavat psykologisista tutkimuksista, vanhemmuuden tukemisesta, ohjauksesta, neuvonnasta ja hoidosta.
- *Lastensuojelun sosiaalityöntekijä* vastaa lapsen ja hänen perheensä kokonaisvaltaisesta tukemisesta.

- *Mielenterveystyöntekijä, koulusairaanhoitaja Miekkarin* (yläkoulu) työn tavoitteena on ehkäistä ja puuttua varhain oppilaiden psyykkiseen oireiluun ja huolenaiheisiin sekä antaa vanhemmille ja koululle keinoja tukea oireilevia oppilaita. Työ tukee osaltaan kodin ja koulun kasvatustyötä.
- *LANU-työryhmä, nuorten päävystystyöryhmä, sairaanhoitaja* (alle 18 v) vastaa nuorten ja heidän perheidensä akuuttiin huoleen, käyttäen hoito ja kuntoutusmuotoina mm. perhe- ja verkostokeskeistä työskentelyä.
- *Koulupoliisi* osallistuu kasvatustyöhön tarjoamalla ennalta ehkäisevää opetusta kouluissa.

### Yhteistyö oppilaan ohjauksessa, koulutuksen siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen suunnittelussa,

Perusopetuksessa toteutettavan ohjauksen ja oppilashuoltotyön yksi keskeisistä tavoitteista on tukea niitä oppilaita, joilla on opiskelussaan vaikeuksia tai jotka ovat vaarassa jäädä koulutuksen tai työelämän ulkopuolelle. Oppilaita tuetaan myös silloin, kun he siirtyvät kouluasteelta toiselle. Siirtymiin liittyy erityisesti sosiaalisen tuen tarve ja tiedon kulun haasteet. Ohjauksen tulee jatkua yhtenäisesti koko perusopetuksen ajan siten, että kaikki opettajat toimivat yhteistyössä oppilaan opintopolun aikana ja opiskelun nivelvaiheissa (esikoulusta kouluun, 6.luokalta yläkouluun ja yläkoulusta toiselle asteelle). Kaikkien opettajien tehtävänä on ohjata oppilasta oppiaineiden opiskelussa sekä auttaa häntä opiskelutaitojen kehittämisessä ja pyrkiä ennaltaehkäisemään opintoihin liittyvien ongelmien syntymisessä. Lisäksi jokaisen opettajan tehtävänä on oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen.

Lukuvuoden aikana kaikille oppilaille ja huoltajille annetaan ohjausta ja tietoa perusopetuksen työtavoista, valintamahdollisuuksista ja niiden merkityksestä tulevaisuudelle. Edelleen huoltajille selvitetään, kuinka ohjaus koulussa on järjestetty sekä miten on hoidettu opiskeluun, oppilashuoltoon ja tukipalveluihin liittyvät asiat koulukohtaisesti. Lukuvuoden mittaan järjestettävissä henkilökohtaisissa tapaamisissa, vanhempainiloissa ja muissa tapaamisissa opettajat yhdessä huoltajien kanssa käyvät läpi oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyviä kysymyksiä.

Kouluissamme ohjauksesta vastaa vuosiluokilla 1-6 luokanopettaja ja vuosiluokilla 7-9 pääsääntöisesti päätoiminen oppilaanohjaaja yhdessä muiden opettajien ja oppilashuoltohenkilöstön kanssa. Päätävien luokkien työelämään tutustuminen ja muiden luokkien koulun sisäiseen työelämään tutustuminen järjestetään syksyllä ja keväällä vuosittain työsuunnitelmassa määritellyllä tavalla. Lisäksi eri oppiaineiden opetussuunnitelmien sisältöihin kuuluu yrittäjyyteen, työelämän vaatimusten ja taitojen opettamiseen liittyvien asioiden käsittelyä.

Nivelvaiheissa oppilaiden tukena on myös etsivä nuorisotyöntekijä, jonka työn tavoitteena on olla läsnä nuorten keskuudessa ja tarjota mahdollisuus turvalliseen ja luottamukselliseen aikuiskontaktiin. Etsivä nuorisotyö etsii nuoren kanssa ratkaisuja nuoren pulmiin ja kysymyksiin ja auttaa nuorta saavuttamaan tarvitsemansa palvelut. Etsivän työn ensisijaisena tehtävänä on auttaa alle 29-vuotiaita nuoria, jotka ovat koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolella tai jotka tarvitsevat tukea saavuttaakseen tarvitsemansa palvelut. Etsivä nuorisotyö tarjoaa nuorelle varhaista tukea, jos nuori sitä itse haluaa.

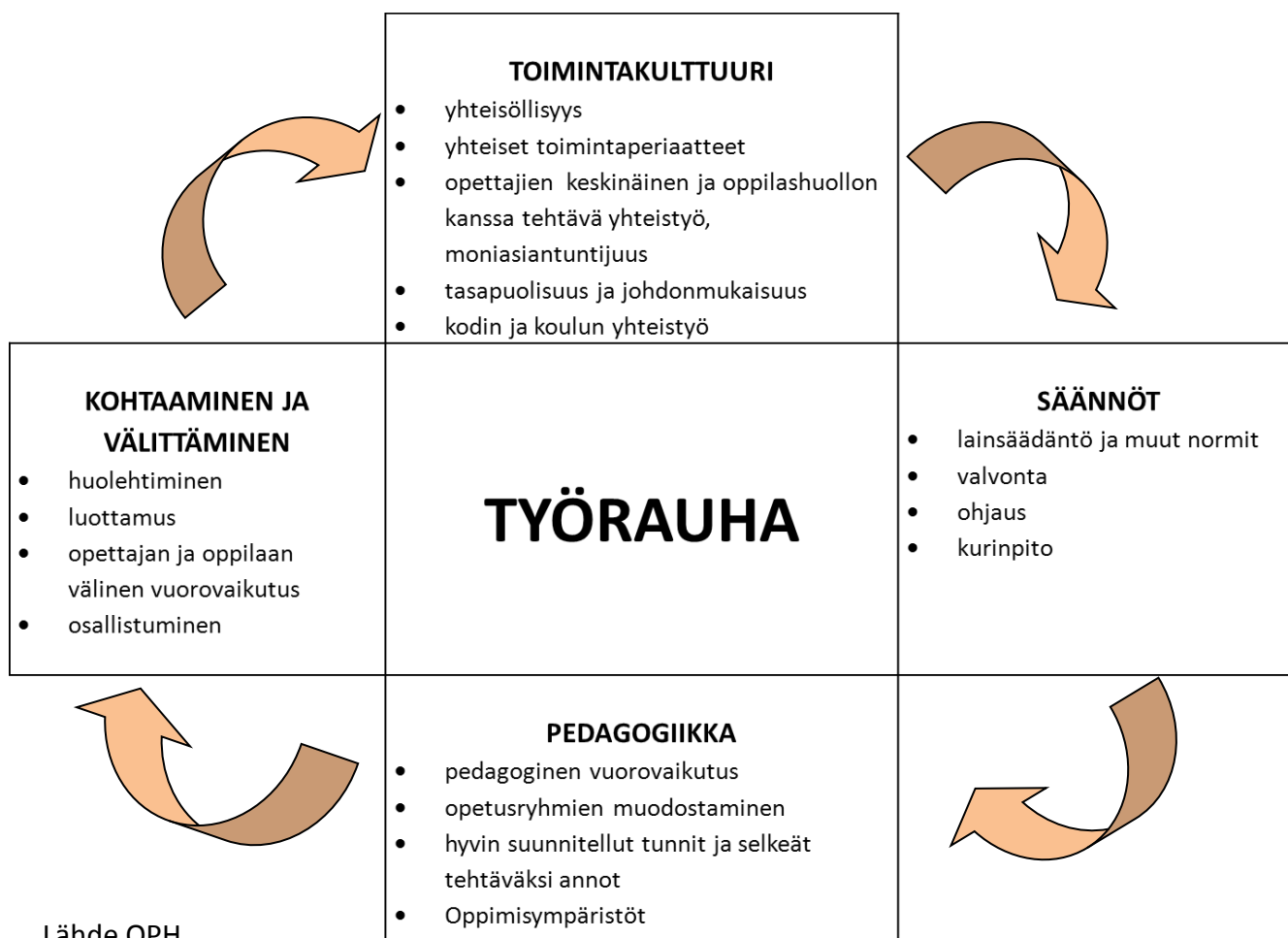
*Siirtyminen esikoulusta 1. luokalle:* Oppilaaksi ottaminen ja ilmoittautuminen kouluissa on maaliskuussa. Huoltajat voivat ilmoittaa lapsensa kouluun Wilman kautta. Toukokuussa pidetään siirtopalaveri, jossa esikouluisten tietoja siirretään opettajille vanhempien luvalla. Toukokuussa on myös tulevien ekaluokkalaisten tutustumispäivä ja vanhempainilta. Syksyllä järjestetään kouluuntulojuhla ensimmäisten viikkojen aikana. Tarvittaessa opettajat tekevät yhteistyötä.

*Alakoulusta yläkouluun:* Tiedonsiirtopalaverit järjestetään rehtoreiden, opettajien ja erityisopettajien kesken. Kaikille kuutosille järjestetään yhteinen tutustumispäivä, jonne osallistuvat myös Kontiomäen ja Hakasuon oppilaat. Siirtymisvaihetta helpottavat yhteiset tutut erityisopettajat.

*Yläkoulusta toiselle asteelle:* Yhdeksännellä luokalla oppilaat tutustuvat toisen asteen opintoihin. Ensisijaisesti tutustuminen tapahtuu Kainuun ammattiopistoon ja Paltamon lukioon ja tarvittaessa muihin koulutusvaihtoehtoihin. Oppilaanohjaaja esittelee oppilaanohjauksen luokkatunneilla jatko-opintomahdollisuudet. Tavoitteena on saada kaikki oppilaat hakemaan mieluisaan jatkokoulutuspaikkaan. Yhdeksannen luokan aikana järjestetään vanhempainilta, jossa esitellään jatko-opintomahdollisuuksia. Vanhempainiltaan pyritään saamaan mukaan Kainuun ammattiopisto ja Paltamon lukio. Pienryhmän oppilaiden jatko-opinnot suunnitellaan yksilöllisesti moniammatillisessa yhteistyössä. Syyslukukauden alettua osallistutaan tiedonsiirtopalaveriin Kainuun ammattiopistolla. Kaikilta siirtyviltä oppilaita ja heidän huoltajiltaan pyritään saamaan tiedonsiirtolupa viimeisen lukuvuoden aikana.

*Lukiosta jatko-opintoihin:* Lukiolaisten siirtymistä jatko-opintoihin tuetaan opinto-ohjauksella. Tavoitteena on lukiolaisten tietoisuuden kasvattaminen jatko-opinnoista ja suomalaisesta tukijärjestelmästä, kuten työ- ja elinkeinopalveluista. Ohjauksessa korostetaan opiskelijoiden itsenäisyyttä ja tiedonhankintataitoja, jotka auttavat nuoria selviytymään siirtymävaiheesta jatko-opintoihin tai työelämään. Paltamon lukion kolmannen vuosikurssin opiskelijoille pyritään mahdollistamaan osallistuminen korkeakoulujen tutustumispäiviin vuosittain. Painopistealueina tuessa ovat neuvonta, tiedottaminen ja ohjaus. Opiskelujen ohjaamisesta vastaa koko opettajakunta ja ammatinvalinnan ohjauksesta pääasiassa opinto-ohjaaja.

Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa



Perusopetuslain 29 § mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskelu ympäristöön. Oppilaan ja opiskelijan terveyden edistämiseksi seurataan myös koulu yhteisön ja opiskelu ympäristön terveellisyttä ja turvallisuutta. Turvalliseen opiskelu ympäristöön kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja koulun henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Paltamon kouluille on laadittu turvallisuussuunnitelmat, jotka sisältävät toimintaohjeet erilaisissa turvallisuuteen liittyvissä tilanteissa. Turvallisuussuunnitelmat sisältävät mm. kriisusuunnitelman, pelastussuunnitelman sekä kiusaamisenvastaisen suunnitelman

Ympäristöterveydenhuollon terveydensuojelulain (763/94) 45 §:n perusteella kouluissa tehdään tarkastukset kolmen vuoden välein. Ryhmään kuuluvat rehtorit, terveydenhoitaja, kuraattori, työterveyshoitaja, oppilaiden edustajat, kiinteistöhuollon edustajat, työterveystarkastaja. Poistumisharjoitukset tehdään vuosittain yhteistyössä palo- ja pelastustoimen kanssa.



Koulun arkipäivässä oppilaiden turvallisuudesta huolehditaan monin tavoin. Tärkeitä ovat yhteiset säännöt ja välituntivalvonta. Turvallisuutta tuovat kaikista välittäminen, riittävä tiedonkulku, järjestyssääntöjen noudattaminen ja koulun ja kodin yhteistyö.

### Yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä

Yhteistyötä tehdään terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä monipuolisesti lukuvuoden aikana alakoulun ja yläkoulun osalta seuraavasti: kouluterveydenhoitajan alakoulun tunnit (esim. murrosikä, ensiapu) ja hammashoitolan henkilökunnan tunnit ”hammasvalistuksesta”. Yläkoulun 8.luokille järjestetään perhesuunnittelunneuvolan terveydenhoitajan tunti.

### Järjestyssäännöt

Oppilaalla on velvollisuus käydä koulua eli osallistua perusopetukseen, jollei hänelle ole erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty vapautusta. Oppilaalla on velvollisuus oppia eli suorittaa oppivelvollisuus siten, että hänellä on perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot. Oppilaan velvollisuus on myös tehdä tehtäviä ja olla kunnolla eli suorittaa tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyä asiallisesti (ei esim. kiusaa, häiritse tai tee väkivaltaa). Oppilaan tulee noudattaa järjestyssääntöjä.

Järjestyssäännöillä edistetään koulun sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Järjestyssäännöt päivitetään vuosittain oppilaiden, huoltajien ja opettajien yhteistyössä. Kainuun sivistysjohtajat ovat laatineet keväällä 2014 ohjeet perusopetuslain 35 -36 § soveltamiseen Kainuun peruskouluissa, joita noudatetaan myös Korpitien ja Kontiomäen kouluissa. Opetushallitus tarkentaa kurinpidollisia ohjeita ja menettelytapoja, suunnitelmien laatiminen tarkentuu osana opetus-suunnitelmauudistusta, uudet opetussuunnitelmat tulevat voimaan 1.8.2016.

Ensisijainen puuttumiskeino on kasvatuskeskustelu, koulun opettaja tai rehtori voi määrätä enintään 2 tunniksi. Perusopetuksen osalta jälki-istuntoa saavat antaa koulun opettaja sekä rehtori. Kirjallisesta varoituksesta voi päättää koulun rehtori. Koulusta ja opiskelusta pidättämistä koskevat päätökset voi tehdä vain monijäseninen toimielin. Opetuksen järjestäjä seuraa kasvatuskeskustelun, kurinpidollisten toimien, häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistamisen, esineiden ja aineiden haltuunotto-oikeuden sekä oppilaan tavaroiden haltuunotto-oikeuden käyttöä ja toimien kehittymistä. Koulukohtaiset tiedot käsitellään määräajoin koulukohtaisessa oppilashuoltoryhmässä. Kaikki edellä mainitut toimenpiteet ilmoitetaan huoltajalle ja kirjataan opetuksen järjestäjän määräämällä tavalla.

### *Kasvatuskeskustelu*

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muutoin rikkoo koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti, voidaan ensisijaisena toimenpiteenä määrätä osallistumaan yhteensä enintään kaksi tuntia kestäväan kasvatuskeskusteluun. Kasvatuskeskustelu voidaan järjestää kerralla tai useammassa osassa koulupäivän aikana tai sen ulkopuolella. Kasvatuskeskustelussa yksilöidään toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti yhdessä oppilaan kanssa ja tarvittaessa selvitetään laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä keinot koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Kasvatuskeskusteluun määrää koulun opettaja tai rehtori. Kasvatuskeskustelu kirjataan (lomake) ja siitä ilmoitetaan oppilaan huoltajille. Huoltajalle varataan mahdollisuus osallistua kasvatuskeskusteluun tai osaan siitä, jos se katsotaan tarpeelliseksi. Suoritus osissa

tai kerralla mahdollisimman pian tapahtuneesta koulupäivän aikana, ennen tai jälkeen. Keskusteluun voivat osallistua myös muut oppilaan opetukseen tai oppilashuoltoon osallistuvat henkilöt.

#### *Kotitehtävien laiminlyönti*

Jos oppilas on laiminlyönyt hänelle määrättyt kotitehtävät, hänet voidaan määrätä suorittamaan laiminlyödyt tehtävät koulupäivän aikana tai jälkeen korkeintaan tunniksi kerrallaan.

#### *Jälki-istunto*

Opettaja tai rehtori voi jälki-istunnossa teettää kirjallisia tai suullisia tehtäviä, harjoituksia ja tehtäviä, jotka ovat kasvatusta, opetusta ja kehitystä tukevia, oikeassa suhteessa oppilaan tekoon tai laiminlyöntiin sekä ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle sopivia. Jälki-istunnossa voidaan myös edelleen velvoittaa istumaan hiljaa. Jälki-istuntoa ei voida miltei osin järjestää siten, että oppilas joutuisi sen seurauksena jäämään pois opetussuunnitelman tai muiden koulun suunnitelmien mukaisesta opetuksesta.

#### *Häiritsevän oppilaan poistaminen opetustilanteesta*

Opettaja tai rehtori voi poistaa järjestystä häiritsevän oppilaan opetustilanteesta. Mikäli oppilaan käyttäytyminen on niin uhkaavaa tai häiritsevää, että henkilökunnan tai oppilaiden turvallisuus kärsii tai opetus vaikeutuu kohtuuttomasti, rehtori tai opettaja voi käskä oppilaan poistumaan koulusta jäljellä olevan työpäivän ajaksi. Tällaisessa tilanteessa on syytä pyytää paikalle koulun henkilökuntaan kuuluva todistaja. Opetustilanteesta poistetulle oppilaalle järjestetään asianmukainen valvonta.

#### *Kirjallinen varoitus*

Jos rikkomus jatkuu tai on vakava, oppilaalle voidaan antaa kirjallinen varoitus. Kirjallinen varoitus on kurinpitorangeistus. Kirjallisen varoituksen voi antaa vain rehtori, joka tekee asiasta viranhaltijapäätöksen.

#### *Koulusta erottaminen*

Kun oppilas on käyttäytynyt niin väkivaltaisesti tai uhkaavasti, että toisen oppilaan tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus on kärsinyt tai vakavasti vaarantunut, ja on olemassa ilmeinen vaara, että väkivaltainen tai uhkaava käyttäytyminen toistuu, määräaikainen erottaminen voidaan panna täytäntöön sen estämättä, ettei päätös ole lainvoimainen. Oppilas voidaan erottaa koulusta enintään kolmeksi kuukaudeksi. Määräaikaista erottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun määräaikaisesta erottamisesta päätetään. Koulusta erottamisesta päättää opetuksen järjestäjän määräämä monijäseninen toimielin (koulukohtainen oppilashuoltoryhmä). Koulusta erotetulle oppilaalle järjestetään opetus, joka estää määräajaksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan.

#### *Työrauhaa ja turvallisuutta uhka- ja vaaratilanteissa*

Paltamon perusopetuksessa noudatetaan Kainuun yhteistä ohjetta perusopetuslain 35 -36 § soveltamiseen Kainuun peruskouluissa, ohjeet velvoittavat kaikkia Kainuun opettajia. Ohjeet käydään läpi aina uuden viranhaltijan perehdyttämisessä ja ne ovat nähtävänä koulun opettajanhuoneissa ja kotisivuilla. Ohjeet käydään läpi myös koulujen vanhempainilloissa.

#### *Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita*

Jos on näköhavaintoon tai muuhun luotettavaan tietoon perustuva syy epäillä oppilaalla olevan oppitunnilla tai lukuvuosisuunnitelmaan kuuluvassa tilaisuudessa hallussaan esineitä tai aineita, joilla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta oppilasta pyydetään luovuttamaan esine tai aine pois. Jos oppilas ei luovu-

ta pyydettyä esinettä tai ainetta, opettaja ja rehtori voivat tarkistaa oppilaan mukana olevat tavarat (mm. kassit, penaalit), oppilaan pulpetin, kaapit tai säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa (mm. taskut, lompakko). Vaateiden päällisin puolin tunnustelu erogeeniseksi luokiteltujen alueiden kohdalta on kielletty. Ennen tarkastusta oppilaalle ilmoitetaan tarkastuksen syy ja perustelut. Ennakoiva tai varmuuden vuoksi tapahtuva tarkastaminen ei ole luvallista. Tarkastus järjestetään yksityisessä huoneessa turvallisesti ja hienotunteisesti. Tarkastajan tulee olla oppilaan kanssa samaa sukupuolta ja tarkastuksessa tulee olla mukana toinen, oppilaan niin pyytäessä ja mahdollisuuksien rajoissa hänen toivomansa henkilö. Tarkastus on paras järjestää koulun rehtorin johdolla. Näistä vaatimuksista voi poiketa, mikäli asian kiireellinen luonne ja turvallisuus ehdottoman välttämättömästi sitä vaativat. Mikäli oppilas vastustaa tarkastusta voimakkaasti kutsutaan paikalle poliisi. Vaatetuksen ja ihon väliseltä alueelta tarkastuksen voi suorittaa vain poliisi.

Tarkastuksesta ja haltuunotosta ilmoitetaan huoltajalle sekä annetaan opetuksen järjestäjän antaman ohjeistuksen mukainen kirjallinen selvitys opetuksen järjestäjälle. On suositeltavaa olla yhteydessä huoltajaan ennen toimenpidettä, jos se on mahdollista. Oppilaalta takavarikoitu esine tai aine luovutetaan oppilaalle opetustilanteen tai koulupäivän päätyttyä. Kielletyt esineet ja aineet, kuten teräaseet, tupakkatuotteet tai muut täysi-ikäisen haltuun tarkoitettut aineet ja tuotteet, luovutetaan huoltajalle. Huumaavat aineet ja lain-säädännössä julkisella paikalla kiellettäväksi pidetyt esineet luovutetaan poliisille.

Takavarikoidut aineet ja esineet säilytetään koululla huolellisesti. Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa haltuunottoa koskevasta ilmoituksesta nouda esinettä tai ainetta, se voidaan todisteellisesti hävittää. Rehtori hävittää ja kirjaa esineen hävittämisen.

### Poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen

Korpitien koulussa, Kontiomäen koulussa ja Paltamon lukiossa on käytössä sähköinen poissaolojen seuranta-järjestelmä Wilma. Huoltajan on mahdollista seurata oppilaan koulutyöskentelyn sujumista Wilmasta. Järjestelmän avulla huoltajat ja opettajat voivat pitää yhteyttä mm. pikaviesteillä. Huoltaja voi ilmoittaa oppilaan poissaolot luokanopettajalle/luokanvalvojalle Wilmassa. Helpoiten Wilmaan huoltajat pääsevät koulun nettisivujen ([www.korpitienkoulu.fi](http://www.korpitienkoulu.fi)) kautta. Käyttöä varten tarvitaan käyttäjätunnus ja salasana. On kuitenkin hyvä muistaa, että opettajiin saa yhteyden myös perinteisin yhteydenpitovälinein. Kiireellisissä asioissa suosittelemme huoltajaa soittamaan koululle.

Jos oppilas sairastuu ja joutuu olemaan pois koulusta, vanhempien tulee ilmoittaa poissaolosta samana päivänä esim. puhelimitse, tekstiviestinä tai Wilma-viestinä luokanopettajalle/luokanvalvojalle. Lomamatkat tulee pyrkiä sijoittamaan koulujen loma-aikoihin. Ennalta tiedossa oleviin poissaoloihin tulee pyytää lupa etukäteen. Luokanopettaja/luokanvalvoja voi myöntää luvan enimmillään kolme (3) päivää kestäviin lomiin. Pidempiin lomiin lupa tulee anoa kirjallisesti. 4–14 pv kestävät lomamatkat anotaan rehtorilta ja pidemmät lomamatkat sivistyspalveluiden johtajalta.

### Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus

Koulutapaturmia ehkäistään kartoittamalla riskit ja vaaranpaikat muun muassa sisätiloissa, koulupihoilla ja koulumatkoilla. Eri turvallisuushaasteiden kartoittamiseksi ympäristöä tarkastellaan myös erilaisten käyttäjien ja siellä harjoitettavan toiminnan näkökulmasta.

Tapaturmien ehkäisemiseksi on laadittu riskiarviointi, joka päivitetään säännöllisesti. Koulun kriisisuunnitelmassa on nimetty ensiaputaitoiset työntekijät ja heidän ensiaputaitonsa pidetään ajan tasalla. Hoitoa tar-

vitseva oppilas ohjataan kouluterveydenhoitajalle/terveysasemalle tai vakavissa tapauksissa tilataan ambulanssi. Tapaturman sattuessa ollaan yhteydessä oppilaan huoltajaan. Koululla on vakuutus, joka korvaa koulutapaturmasta johtuvat kulut. Koulutapaturmasta tehdään aina ilmoitus (korvausasiat).

### Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihdeiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Tupakkatuotteiden hallussapito on kielletty alle 18-vuotiailta. Hallussapito- ja käyttökielto on kirjattu koulun järjestyssääntöihin. Koulun järjestyssäännöistä informoidaan oppilaita ja heidän huoltajiaan lukuvuosittain. Tupakkatuotteiden hallussapitoon ja käyttöön kouluaikana puututaan koulun ojentamiskeinoin järjestyssääntörikkeenä. Koulukohtaisesti sovitaan yhtenäiset käytänteet tilanteisiin puuttumisen osalta.

Tupakkatuotteiden käyttö on kielletty perusopetusta antavien oppilaitosten sisätiloissa sekä käytössä olevilla ulkoalueilla. Koulutuksen järjestäjä asettaa näkyville tupakointikieltoa osoittavat opasteet sekä koulujen sisätiloihin että koulujen käytössä oleville ulkoalueille. Opasteet ovat ohjeena myös koulujen iltakäyttäjille sekä muille koulussa asioiville. Koulun rehtori ja opettajat ovat velvollisia puuttumaan koulun alueella tupakoimiseen.

Paltamoon on laadittu päihdestrategia osana lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa. Päihdestrategiaan on kirjattu ennalta ehkäisevä päihdetyö, toimenpiteet, varhainen puuttuminen sekä päihdeasioissa tehtävä yhteistyö. Oppilashuollon rooli päihdetyössä on päihdeidenkäytön varhainen tunnistaminen, varhainen puuttuminen ja hoitoonohjaus.

Ehkäisevää päihdetyötä toteutetaan Korpitien ja Kontiomäen sekä Paltamon lukiossa vaikuttamalla päihdeitä koskeviin tietoihin ja asenteisiin. Teemoja käsitellään oppilaiden kanssa tunneilla (terveystieto) ja kouluterveydenhuollon tarkastuksissa sekä vanhemmille suunnatuissa vanhempainilloissa moniammatillisesti (esim. koulun terveydenhoitaja ja kuraattori).

### Koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet

Koulumatkakuljetukset hoidetaan perusopetusasetuksen mukaan. Paltamon kunnanvaltuuston erillisen päätöksen mukaan maksuttomaan koulukuljetukseen ovat oikeutettuja 1–3 luokan oppilaat, joiden koulumatka on pidempi kuin kolme kilometriä. Koulumatka on maksuton myös niille 4.–6. luokan oppilaille, joiden koulumatka on yli viisi kilometriä tai koulumatka on vaikea, vaarallinen tai rasittava. Luokilla 1–6 matkoihin odotuksineen saa kulua aikaa enintään 2,5 tuntia. Liikennejärjestelyt koulujen pihoissa on asianmukaisesti järjestetty. Mikäli oppilaan linja-autokortti katoaa, vioittuu tai menee käyttökelvottomaksi, oppilas joutuu maksamaan uuden kortin hinnan 6,50 e.

Kuljetusjärjestelyistä johtuen kuljetusoppilaille on noin yksi odotustunti viikossa. Odottelu-aika on vietettävä koulun rajojen sisäpuolella. Kouluautoihin nouseaan ainoastaan koulun pihalta. Oppilaille on mahdollisuus tehdä läksyjä valvotusti läksyparkissa tai oleskella koulun piha-alueella.

Vanhemmilta tarvitaan kirjallinen viesti lupaan poistua koulun alueelta omille asioilleen. Tuolloin oppilaan on itse huolehdittava, ettei hän myöhästy koulukuljetuksesta ja että hän käyttäytyy kylällä liikennesääntöjen mukaisesti ja asiallisesti.

Kuljettajilla on oppilaslistat ja autoissa niiden mukaiset paikat. Jos oppilas menee kotiin omin kyydein tai hän käyttää myöhäisempää koulukuljetusta kuin tavallisesti, vanhempien on ilmoitettava tästä suoraan liikennöitsijälle turhien odottelujen välttämiseksi. Pääsääntönä on mennä kotiin lukujärjestyksen mukaisesti

heti ensimmäisellä mahdollisella kyydillä. Iltapäivän kaksoistunnit päättyvät alakoululaisilla klo 14.35 ja yläkoululaisilla 14.40. Kouluautojen odottelussa menetellään samoin kuin odotustuntien aikana eli pysytään koulu-alueella ja nouseaan kyyteihin koulun pihalta.

### Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä<sup>7</sup>

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan oppimiseen liittyvää fyysisen ympäristön, psyykkisten tekijöiden ja sosiaalisten suhteiden kokonaisuutta, jossa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristön tulee tukea oppilaan kasvua ja oppimista. Sen on oltava fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen ja tuettava oppilaan terveyttä. Korpitien koulussa, Kontiomäen koulussa ja Paltamon lukiossa on voimassa vuosittain päivitettyt järjestyssäännöt sekä ohjeet perusopetuslain 35 -36 § soveltamiseen Kainuun peruskouluissa sisältäen suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Opetushallitus tarkentaa kurinpidollisia ohjeita ja menettelytapoja, suunnitelmien laatiminen tarkentuu osana opetussuunnitelmauudistusta, uudet opetussuunnitelmat tulevat voimaan 1.8.2016.

Paltamon kunnan perusopetuksessa toteutetaan KiVa-koulu toimintasuunnitelmaa. Opettajat ovat perehtyneet toimintasuunnitelmaan eri projektien ja koulutusten avulla.

#### *Korpitien koulun KiVa-koulu toimintasuunnitelma*

KiVa-ohjelmaa toteutetaan luokkatasoilla 1, 4 ja 7. Myös muille luokka-asteille pidetään KiVa-materiaaliin pohjautuvia tunteja. Koteihin tiedotetaan jaksotiedotteessa ja vanhempainilloissa KiVa-koulu käytännöistä. Kun ilmenee kiusaamista, asia otetaan heti käsittelyyn. Selvittelykeskusteluissa on mukana aina vähintään kaksi opettajaa, toinen haastattelee ja toinen kirjaa tapahtumat ylös. Selvittelykeskustelut käydään mahdollisimman pian (mahdollisuuksien mukaan jo samana päivänä). Selvittelykeskusteluissa noudatetaan KiVa-koulu ohjeita ja lomakkeita. Niitä säilytetään opettajainhuoneen ilmoitustaulun alla olevassa kaapissa. Myös kiusatun oppilaan haastattelulomake on samassa paikassa. Keskustelut kirjataan, annetut lupaukset allekirjoitetaan ja selvitys-asiakirjat talletetaan KiVa-kansioon. Seurantakeskustelu pidetään yleensä kahden viikon päästä sekä kiusaajan että kiusatun kanssa. Vanhempia tiedotetaan tarvittaessa.

Kaikki kiusaamistapaukset (myös ne, jotka eivät ohjaudu kiva-tiimille) on kirjoitettava lomakkeille ja laitettava KiVa-kansioon.

Selvittelynkulku:

1. Kiusaamisepäilystä tiedon saanut aikuinen täyttää kiusaajaa haastatellessaan seulontalomakkeen, minkä avulla selvitetään onko kiusaaminen toistuvaa vai lyhyt välituntitappelu. Jokaisessa kiusaamis-, tappelu yms. tapauksessa tehdään oppilaille selväksi, että he ovat toimineet tavalla, jota koulussamme ei hyväksytä.
2. Jos kiusaaminen on toistuvaa, käydään selvittelykeskustelu. Aluksi keskustellaan kiusatun kanssa uudelleen. Näin saadaan tarkennettu kuva, mitä on tapahtunut, kauanko kiusaamista jatkunut, ketkä oppilaat osallistuneet kiusaamiseen sekä ketkä jatkossa voisivat tukea kiusattua. Samalla sovitaan uudelleen tapaamisaika. Tämän keskustelun tarkoitus on tukea kiusattua oppilasta ja viestittää, että aikuiset ovat hänen puolellaan. Tiedot kirjataan lomakkeelle.

---

<sup>7</sup> Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2. mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 mom. (1267/2013)

3. Seuraavaksi kiusaaja tai kiusaajat haetaan yksitellen selvittelykeskusteluun mielellään saman tunnin aikana, ettei heillä ole mahdollista puhua keskenään selvittelykeskustelujen välillä. Keskustelun tavoitteena on tehdä oppilaalle selväksi, että kiusaaminen on tiedossa ja sitä ei koulussa hyväksytä ja sen on loputtava välittömästi. Keskustelussa sovitaan siitä, miten kiusaaja muuttaa toimintaansa eli lopettaa kiusaamisen. Kiusaaja allekirjoittaa yhteisen sopimuksen ja lopuksi sovitaan seurantakeskustelun aika. Luokanvalvoja ilmoittaa kotiin tapahtuneesta.
4. Noin kahden viikon jälkeen kiusattu sekä kiusaaja otetaan seurantakeskusteluun, jossa selvitetään onko kiusaaminen loppunut.

Ennalta ehkäisevät toimenpiteet: Kiusaamisesta ja syrjinnästä keskustellaan henkilökunnan ja opettajien yhteisessä kokouksessa, jonka aikana asiantuntijat kertovat aiheesta ja sovitaan yhteisistä menettelytavoista. Koulun koko henkilökunnan tehtävä on seurata oppilaiden käyttäytymistä. Kiusaaminen on teemana myös kaikkien luokkien vanhempainilloissa. Kiusaamisesta on helpompi puhua kotona kuin koulussa, joten myös vanhempien on tärkeää tietää toimintatavat ongelmien ilmaantuessa. Syyslukukaudella luokanvalvojan tunnilla kartoitetaan luokan tilanne kyselyn avulla. Tunnilla myös keskustellaan kiusaamisesta; miten se voidaan ehkäistä, mitä pitäisi tehdä, jos sitä ilmenee, ja miltä se tuntuu. Myös terveystiedon tunneilla asiaa käsitellään ja seurataan. Kiusaamista ehkäistään järjestämällä esim. toimintapäiviä luokkahengen kohottamiseksi.

#### Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Korpitien koululle on laadittu kriisivalmiussuunnitelma, jossa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Kriisisuunnitelma on valmisteltu yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset kuten pelastussuunnitelma<sup>8</sup>.

#### Kriisityön tavoitteet

Koulun kriisityön tavoitteena on tunnistaa kriisit ja toimia niissä nopeasti, tehokkaasti ja hallitusti. Kriisisuunnitelman avulla koulu vahvistaa yhteisön ja sen jäsenten kykyä selviytyä vaikeista tilanteista ja siten myös tukea koulun henkilöstön jaksamista. Kriisin selvittäminen koulutasolla on välttämätöntä, koska koulu on aina merkittävä paikka lasten ja nuorten elämässä. Kouluyhteisö ja sen jäsenet voivat muodostaa vahvan suojaa ja turvaa antavan tuen kriisin kohdanneille.

#### Tiedottaminen kriisitilanteissa

Henkilö, joka on saanut tiedon tapahtuneesta, tiedottaa siitä rehtorille, tai jos rehtori ei ole paikalla vararehtorille.

#### Vastuu kriisitilanteissa

Kokonaisvastuu kuuluu rehtorille, joka informoi opettajakuntaa, oppilaita ja muuta koulun henkilökuntaa tapahtuneesta. Rehtori antaa opettajalle ohjeita ja oikeata tietoa tapahtuneesta huhujen ehkäisemiseksi ja tiedottaa vanhemmille. Rehtori kutsuu kriisiryhmän avukseen ja hoitaa tarvittaessa yhteydet poliisiin ja tarvittaessa yhteydet lehdistöön. Kriisitilanteessa toimintavastuu on aluksi läsnäolevalla aikuisella. Opettajan ensisijaisena tehtävänä on kriisitilanteessa huolehtia omista oppilaistaan. Jokaisella yhteisön jäsenellä on

---

<sup>8</sup> Pelastuslaki (379/2011) 15 § ja valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011) 1 ja 2 §

velvollisuus auttaa ja jokaisella on oikeus saada apua. Vakavan kriisin selvittelyn ja käsittelyn hoitaa koulun kriisiryhmä (rehtorit, kouluterveydenhoitaja, kuraattori, erityisopettaja, opinto-ohjaaja ja koulusihteeri).

Kriisiryhmän tehtävät ovat seuraavat: Ottaa selvää tosiasioista, sopii jatkotoimien organisoimisesta ja tiedottamisesta, miettii tarvittavien toimien laajuuden, delegoinnin ja koordinoinnin, harkitsee ulkopuolisen avun ja konsultaation tarpeellisuuden, tiedottaa koulun henkilökunnalle asiasta, päättää kuka vastaa tiedottamisesta koulun ulkopuolella (jos on kysymys henkilökohtaisista, on tiedottamisesta ja asian käsittelytavasta sovittava perheen kanssa). Päättää kuka kertoo ja miten koulun oppilaille sekä suunnittelee, millä tavoin estetään huhujen leviäminen. Huolehtii, ettei kukaan jää yksin vaikeassa tilanteessa ja kannustaa kuuntelemaan ja keskustelemaan asioista myös kotona. Vastaa koulun kriisivalmiudesta ja järjestää tarvittaessa koulutusta.

### ***3. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen<sup>9</sup>***

Korpitien koululla, Kontiomäen koululla ja Paltamon lukiossa yksittäisen oppilaan tai opiskelijan taikka tietyn oppilas- tai opiskelijaryhmän tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhuollon palvelujen järjestämiseen liittyvien asioiden käsittelemistä varten kootaan tapauskohtaisesti monialainen asiantuntijaryhmä. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämisessä korostuu erityisesti luokanvalvojan, ryhmänohjaajan rooli, sillä hän on oppilaan lähiohjaaja, joka tuntee oppilaan kokonaisvaltaisesti. Hän seuraa luokan, oppilaan opintojen edistymistä ja kehittymistä.

Opiskeluhuoltoryhmän (monialaisen asiantuntija-ryhmän) jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta. Konsultaatiota pyytävä saa ilmaista salassa pidettäviä tietoja. Tietoja saa antaa, jotka ovat välttämättömiä virka-aputehtävän, toimeksiannon tai omaan lukuun muutoin suoritettavan tehtävän suorittamiseksi, muitakin tietoja saa antaa, jos niiden poistaminen suuren määrän tai verrattavan syyn vuoksi ei ilmeisesti tarkoituksenmukaista. Annettujen tietojen salassapidosta ja suojaamisesta on varmistuttava asianmukaisesti.

Opiskelijan omat toivomukset on otettava huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuisissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten ominaisuuksiensa mukaisesti. Alaikäisellä ja vajaavaltaisella on oikeus kieltää huoltajaa tai muuta laillista edustajaa osallistumasta itseään koskevan asian käsittelyyn ja saamasta häntä koskevia tietoja painavasta syystä, jos ei selvästi vastoin hänen etuaan. Arvion edun vastaisuudesta tekee opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö. Huoltajalla ei oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhuollon palveluja.

Asian käsittely monialaisessa asiantuntijaryhmässä perustuu opiskelijan suostumukseen, ellei opiskelijalla ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, suostumuksen antaa huoltaja. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua tarvittavia opiskelijahuollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä, ellei opiskelijalla ole edellytyksiä arvioida itsenäisesti asian merkitystä, huoltaja tai muu laillinen edustaja voi antaa suostumuksen hänen sijastaan.

#### Yhteistyö kouluterveydenhuollon kanssa

---

<sup>9</sup> Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 2-kohta

Kouluterveydenhuolto on tarkoitettu peruskoululaisille ja heidän perheilleen. Se on lakisääteistä ja maksutonta perusterveydenhuollon ehkäisevää palvelua, jota on saatavilla pääsääntöisesti koulupäivien aikana koululta. Paltamossa toiminnan järjestämisestä vastaa Kainuun Sote –kuntayhtymän perhepalvelut

#### *Kouluterveydenhuoltoon kuuluu*

- o oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen
- o vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen
- o oppilaan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen sekä pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen yhteistyössä muiden oppilashuollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen
- o kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta
- o suun terveydenhuolto
- o oppilaan terveydentilan toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset

#### *Määräaikaiset terveystarkastukset ja terveysneuvonta*

Koko ikäluokan kattavat terveystarkastukset muodostavat kouluterveydenhuollon toiminnan rungon ja mahdollistavat jokaisen oppilaan ja hänen perheensä tapaamisen. Tarkastuksissa arvioidaan monipuolisesti oppilaan fyysistä ja psykososiaalista terveydentilaa suhteessa ikään ja kehitysvaiheeseen ja pyritään löytämään mahdolliset sairaudet sekä terveyttä ja hyvinvointia uhkaavat tekijät. Kouluterveydenhuollon henkilöstö on avainasemassa ongelmien varhaisessa havaitsemisessa ja tuen tarjoamisessa. Kouluterveydenhuoltoon kuuluvat vuosittaiset terveystarkastukset, joista 1., 5. ja 8. luokan terveystarkastukset ovat laajoja. Terveystarkastukseen sisältyy aina yksilöllinen terveysneuvonta.

#### *Laajat terveystarkastukset*

Laajassa terveystarkastuksessa kouluterveydenhoitaja ja lääkäri arvioivat yhdessä oppilaan terveyden ja hyvinvoinnin lisäksi aina myös koko perheen hyvinvointia ja vanhemmat kutsutaan mukaan. Tarkastukseen sisältyy vanhempien haastattelu sekä opettajan arvio oppilaan selviytymisestä koulussa ja tarvittaessa tehdään yhteistyötä muiden oppilashuollon toimijoiden kanssa. Terveyden edistämisen lisäksi tavoitteena on tunnistaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa oppilaan ja hänen perheensä erityisen tuen tarpeet ja järjestää tarvittava tuki sekä seurata tilanteen edistymistä yhdessä laaditun suunnitelman mukaisesti.

Terveystarkastuksia tehdään myös yksilöllisen tarpeen mukaan myös muina ajankohtina, esim. koulun uusille oppilaille. Tarkastuksista poisjäävien tuen tarve selvitetään, koska tiedetään, että tarkastuksista poisjääneiden riski syrjäytymiseen on suurempi kuin niihin osallistuneilla. Tuen tarvetta voidaan selvittää esimerkiksi ottamalla yhteyttä perheeseen tai järjestämällä kotikäynti. Terveystarkastusten lisäksi kouluterveydenhuollossa tavataan asiakkaita yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Kouluterveydenhuollon tärkeä työmuoto ovat avoimet vastaanotot, joille oppilaat voivat tulla aikaa varaamatta keskustelemaan oireistaan ja mieltään vaivaavista asioista. Terveystarkastuksissa kerätään anonymiä tietoa luokan ja koulun hyvinvointitilanteesta. Tätä tietoa hyödynnetään oppilashuollon yhteisöllisten toimenpiteiden suunnitteluun, oppilashuollon toimintasuunnitelman laadintaan ja kuntatason suunnittelutyöhön.

#### *Koulu yhteisön ja -ympäristön terveellisyyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen*

Kouluterveydenhuolto tarkastaa koulu yhteisön ja ympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden yhteistyössä monien muiden tahojen kanssa joka kolmas vuosi. Tarkastuksessa todettujen puutteiden korjaamista seurataan vuosittain. Kouluterveydenhuolto on mukana laatimassa koulun oppilashuollon suunnitelmaa ja siihen sisältyviä erilaisten ongelma- ja kriisitilanteiden toimintamalleja.



*Yhteistyö muun oppilashuolto- ja opetushenkilöstön kanssa*

Kouluterveydenhuolto on osa koulujen moniammatillista oppilashuoltoa. Se tekee kiinteää yhteistyötä opettajien, koulukuraattorin, Miekkarin, perheneuvolan, LANUn ja muun oppilashuoltohenkilöstön kanssa sekä yhteisön hyvinvoinnin edistämisen, ennaltaehkäisyä, terveystarkastusten että yksilöllisen tuen järjestämisen osa-alueilla. Tietojen siirto tapahtuu salassapitosäännöksiä noudattaen.

Opiskeluterveydenhuollossa terveydenhoitajan tekee terveystarkastuksen ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille. Lääkärin terveystarkastus toteutetaan toisen vuosikurssin pojille kutsuntaterveystarkastuksena terveysasemilla, mahdollisuuksien mukaan myös tytöille tarjotaan lääkärintarkastusaikaa toisena opiskeluvuotena. Kajaanissa opiskeluterveydenhuoltoon kuuluu myös sairaanhoito, lääkärinaikoja annetaan vain terveydenhoitajan kautta.

Oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa

Kouluterveydenhuoltoon ja koululääkäritoimintaan ei kuulu varsinainen sairaudenhoito, paitsi ensiapu koulutapaturmissa ja ensihoito-ohjeet sairastuneille. Koululaisten sairaanhoidolliset asiat hoidetaan pääsääntöisesti kuntien terveysasemilla, vanhemmat varaavat tarvittaessa ajan terveysasemalle.

*Lääkitys koulupäivän aikana*

Tyypillisiä pidempiaikaisia lääkitystarpeita koulussa ovat diabeetikoiden lääkityksen järjestäminen. Tavallisia ovat myös ensiapuun tarkoitettut lääkitykset esimerkiksi vaikeasti allergisilla, astmaatikoilla tai epileptikoilla. Myös muut pitkäaikaissairaudet tai kehitysvammaisuus voivat edellyttää lääkitsemistä koulupäivän aikana.

Usein työntekijän tehtävänä on annostella huoltajan toimittama lääkeannos, mikäli se on tarkoitettu koulussa tai aamu- tai iltapäivätoiminnassa otettavaksi. Tällöin ohjeesta ja lääkkeen toimittamisesta vastaa ensisijassa huoltaja ja lääkkeen antamisesta toimintayksikön työntekijä.

*Lääkehoidon järjestäminen koulussa*

Lääkehoidon toteuttaminen koulussa perustuu oppilaan ja hänen huoltajiensa sekä lääkehoitoa toteuttavan työntekijän ja toimintayksikön johdon väliseen yhteiseen sopimukseen.

Kouluja sekä koululaisille järjestettävää aamu- ja iltapäivätoimintaa voidaan pitää niin sanottuina lääkehoidon epätyypillisinä alueina. Näillä epätyypillisillä alueilla lääkehoitoa toteuttavat usein lääkehoitoon koulutamattomat henkilöt. Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut valtakunnalliset ohjeet (STM 2005) lääkehoidon toteuttamisesta erilaisissa toimintaympäristöissä.

Opetustoimen lainsäädäntö ei määrittele työntekijöiden lääkehoitoon osallistumista, eikä työntekijöitä siten voida tehtävään velvoittaa. Yhteistyön merkitys lääkehoidon koulutuksen saaneiden terveydenhuollon ammattihenkilöiden kanssa korostuu erityisesti näillä lääkehoitoa toteuttavilla epätyypillisillä alueilla.

Ennen suostumuksensa antamista lääkehoitoon ryhtyvälle työntekijälle ja hänen esimiehelleen tulee selvittää lääkitsemiseen liittyvät vastuut ja velvollisuudet. Lääkitsemiseen, silloin kun se on työnantajan hyväksymää toimintaa, liittyvä vastuu ja mahdolliset vahingonkorvauskysymykset ratkaistaan samoin periaattein kuin koulutyössä yleensäkin.

*Koulutus lääkehoitoon*

Lääkehoitoon kouluttamaton henkilöstö voi osallistua luonnollista tietä annettavan ja ihon alle pistettävän lääkehoidon toteuttamiseen yksittäistapauksissa tai tilannekohtaisen harkinnan ja riittävän lisäkoulutuksen jälkeen. Koulutuksen antaa laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö ja kirjallisen luvan terveydenhuollon toiminnasta vastaava lääkäri.

Yleensä erikoissairaanhoidon diabeteshoitajat antavat pistosopetuksen ja kirjallisen pistoslukan diabeetikolapsen hoitoon osallistuville. Opetuksen ja pistoslukan voi antaa myös perusterveydenhuollossa toimiva terveydenhuollon ammattihenkilö, esimerkiksi terveydenhoitaja. Diabeteshoitajalla tai muulla hoitajalla tulee tätä varten olla yksikkönsä diabeteslääkärin tai ylilääkärin valtuutus pistosopetukseen.

Lääkehoidon osaaminen tulee varmistaa säännöllisesti. Lisäkoulutuksen järjestäjä vastaa lääkehoidon koulutuksen laadusta, laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö näytön vastaanottamisesta ja luvan myöntänyt lääkäri tehtävän edellyttämän osaamisen ja lisäkoulutuksen tason määrittelystä. (STM 2005:32, STM 2010:9)

### Yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä

Oppilaalla on oikeus saada työpäivinä opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävästä oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Oppilasta autetaan koulunkäyntiin liittyvissä vaikeuksissa eri tukimuodoin. Tukimuoto määräytyy yksilöllisesti vaikeuksien laadun ja laajuuden mukaan. Keskeistä on tuen tarpeen varhainen tunnistaminen, tukitoimien aloittaminen ja yhteistyö huoltajien kanssa. Yleiseen tukeen kuuluvat tukiopeus, eriyttäminen, osa-aikainen erityisopetus, samanaikaisopetus. Tukea antaa luokanopettaja/aineenopettaja tai erityisopettaja ja tuen piirissä ovat kaikki koulun oppilaat. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä. Oppimissuunnitelma laaditaan yhdessä huoltajien kanssa, tavoitteena tukea oppilasta yleisopetuksen oppimäärän suorittamisessa. Tehostettua tukea antaa luokanopettaja/aineenopettaja tai erityisopettaja oppilaalle laaditun oppimissuunnitelman mukaan. Erityistä tukea annetaan silloin, kun tehostetun tuen tavoitteet eivät toteudu. Oppimäärä/oppimäärät yksilöllistetään tarpeen mukaan oppilaan omien edellytysten mukaan. Oppilaalle laaditaan HOJKS (henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma) yhdessä huoltajien kanssa. Erityistä tukea annetaan yleensä pienryhmissä tai osa-aikaisessa erityisopetuksessa.

### *Sairaalan lapsen ja nuoren opettaminen*

Oikeus opetukseen kuuluu myös sairaalassa oleville lapsille. Peruskoululain 4 §:n mukaan sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin hänen terveytensä ja muut olosuhteet huomioon ottaen on mahdollista.

Sairaalakoulu on silta lapsen arkeen. Koulu on normaalia, ikätasoon kuuluvaa toimintaa vaikeassakin elämäntilanteessa. Koulu tukee tervettä puolta lapsen elämässä. Sairaus ei ole este opiskeluun. Lapsella on oikeus oppilaana oloon ja oppimiseen sairaalassa ollessaan. Sairaalaopetuksen määrä ja opetusjärjestelyt riippuvat oppilaan terveydentilasta. Esimerkiksi tartuntavaarassa olevien lasten opetus järjestetään vuoteen vierellä yksilöopetuksena. Kun lapsi voi liikkua vuoteen/ pyörätuolin avulla tai omin jaloin, oppilaat saavat ryhmäopetusta sairaalan koulutiloissa. Mielenterveyden pulmista kärsivät oppilaat saavat yksilöopetusta osastolla, jos kyseessä on esim. kriisi- tai vierihoido. Lasten- ja nuortenpsykiatriassa avo- tai osastohoidossa olevien oppilaiden opetus toteutetaan sairaalakoulussa pienryhmä- tai luokkamutoisena erityisopetuksena.

Hoitojaksojen lyhentyessä sairaalakouluissa on kehitetty lisäpalvelumuotoja nivelvaiheisiin, joissa oppilas on tulossa hoitoon tai palaamassa hoitojakson jälkeen omaan kouluunsa. Sairaala- ja kotikoulu järjestävät yhteisiä neuvotteluja. Opettajat ja oppilashuollon henkilöt voivat olla myös puhelinyhteydessä sairaalakoulun henkilöstöön. Joissakin sairaalakouluissa hoitojonossa oleva oppilas voi saada odotusajaksi koulupaikan sairaalakoulussa.

Sairaalan lapsen ja nuoren opetuksessa yhteistyön tärkeys korostuu. Jos lapsella on terveyteen liittyviä ongelmia, opettaja saa tietoa lääkityksestä, apuvälineistä, terapioista, kuntoutumiskeinoista jne. keskusteluissa huoltajien ja koulun oppilashuoltoryhmän kanssa. Huoltajien suostumuksella saa lisätietoa oppilasta hoitavilta henkilöiltä sekä sairaalakoulusta. Somaattisesti pitkäaikaissairailta lapsilla voi olla vaikeuksia hyväksyä sairautensa ja oppia elämään sen kanssa. Tämä tulee huomioida koulussa, jotta kohtuuttomia oppimisen esteitä ei pääse syntymään. Oppilaiden mielenterveyden pulmat aiheuttavat usein syyllisyyttä, huonomuudentunnetta ja häpeää sekä lapsissa että heidän huoltajissaan. Huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä sekä koulun oppimisympäristöissä tulee korostua arvostava, ammatillinen aikuisuus. Sen avulla voidaan kohdata kipeitäkin asioita ja auttaa oppilasta löytämään paikkansa kouluyhteisössä tasavertaisena toimijana.

### Oppilashuollon tuki kurinpitörangaistuksen tai opetuksen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Korpitien koulu ja Kontiomäen koulu huolehtii siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty kurinpitörangaistus tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi järjestetään tarvittava oppilashuolto. Korpitien koulussa ja Kontiomäen koulussa opetustilanteesta poistetulle oppilaalle järjestetään asianmukainen valvonta. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Koulusta erottamisesta tiedotetaan myös sosiaalihuoltoa (lastensuojelulaki 24 §:n 2 momentti).

### Oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys

Kun yksittäisen opiskelijan opiskeluhuollon asiaa käsitellään monialaisessa asiantuntijaryhmässä, asiantuntijaryhmän vastuuhenkilön on kirjattava tarpeelliset tiedot opiskeluhuoltokertomukseen. Myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet voivat tehdä tällaisia kirjauksia salassapitovelvoitteiden estämättä. Oppilashuoltokertomukset säilytetään rehtorin huoneessa.

Opiskeluhuoltokertomus laaditaan jatkuvaan muotoon aikajärjestyksessä eteneväksi ja siihen kirjataan yksittäisen opiskelijan:

- nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen tai muutoin vajaavaltaisen opiskelijan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot;
- asian aihe ja vireillepanija;
- opiskelijan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimet;
- tiedot asian käsittelystä opiskeluhuoltoryhmän kokouksessa, kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa, kokouksessa tehdyt päätökset, päätösten toteuttamissuunnitelma sekä toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot;
- toteutetut toimet;
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa.

Jos sivulliselle annetaan opiskeluhuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä, mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

#### **4. *Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa*<sup>10</sup>**

Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Huoltajalla on oikeus yhteistyöhön koulun kanssa opetuksessa ja yhteistyöhön koulun kanssa laadittaessa lapselle oppimissuunnitelma sekä käsiteltäessä tehostetun tuen aloittamista ja järjestämistä pedagogisen arvion perusteella moniammatillisesti oppilashuoltotyössä. Huoltajalla on oikeus tulla kuulluksi ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä ja jos oppilaan opiskelun järjestetään erityisin opetusjärjestelyin. Huoltajalla on oikeus tulla kuulluksi myös, jos oppilasta ollaan jättämässä vuosiluokalle oppilaan yleisen koulumenestyksen vuoksi. Lisäksi huoltajalla on oikeus tulla kuulluksi ennen kurinpitorangautuksen antamista oppilaille ja saada ilmoitus muista oppilaaseen kohdistetuista ojentamisista. Huoltajalla on oikeus seurata opetusta, joka on julkista.

#### **5. *Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen*<sup>11</sup>**

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjäkohtaista opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialaisen opiskeluhoollon ohjausryhmä. Koulun ja oppilaitoksen opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa oppilaitoskohtainen opiskeluhoolloryhmä. Vastuu ryhmien toiminnasta on rehtoreilla, jotka kokoavat ryhmien toiminnasta palautetta oppilailta, opettajilta, huoltajilta sekä eri oppilashuollon eri toimijoilta. Oppilashuollon toimintaa arvioidaan ohjausryhmässä lukuvuoden päättyessä. Keskeisistä tuloksista tiedotetaan oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille. Opetuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen oppilashuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa oppilashuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteuttamisesta<sup>12</sup>.

#### **Litteet**

Kriisisuunnitelma, Korpitien koulu 2013-2014

Kurinpito lukiossa (OAJ, taulukko)

Ohjeet perusopetuslain 35 -36 § soveltamiseen Kainuun peruskouluissa (kevät 2014)

Pelastussuunnitelma, Korpitien koulu 2013-2014

Puuttuminen ja ojentaminen perusopetuksessa (OAJ, taulukko)

---

<sup>10</sup> Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 3-kohta

<sup>11</sup> Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 5-kohta

<sup>12</sup> Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 26 § 1 mom.